

huisvesting

Met krappe marges verdient het saldo per liter melk een nóg kritischer blik. Veeteelt rafelt het saldo uiteen met de cijfers van het lagekostenbedrijf als voorbeeld. Deze keer de kosten voor huisvesting.

Saldoserie

De huisvesting van het melkvee gaat steeds meer lijken op een grote overkapping met slechts muren van zeil. Het kan inderdaad goedkoop, maar aan arbeidsgemak en diercomfort hangen prijzen die grote bedrijven met dieren jaarrond op stal toch moeten maken.

Goedkoop bouwen deed het lagekostenbedrijf (LKB) in 1997 al. Het voordeel zat vooral in zo min mogelijk vierkante meters. De inzet was 'Groen Label-waardig' te bouwen waardoor de loopruimte voor de koeien beperkt bleef tot drie vierkante meter per koe. Daarnaast werd bij de bouw bewust gekozen voor een voergang aan de buitenkant van de stal. Alhoewel er een ruime dakoverstek is, geeft Hendrik Jan van Dooren, onderzoeker van het ASG, aan dat het niet volledig overkappen van de voergang besparend werkt. 'Een voergang is al gauw zes meter breed. Dat zijn gewoon extra vierkante meters om te bouwen en is dus duurder.'

lemaal vernieuwen, toch tegen de hoge kosten aanloopt. 'En dan vooral vanwege het lage rendement in de melkveehouderij momenteel. Maar vergeleken met de prijs voor grond en quotum is de invloed van huisvesting vrij gering.' De kosten voor huisvesting liggen op de meeste bedrijven eigenlijk al behoorlijk vast. De investeringen zijn gemaakt en de afschrijving, het onderhoud en de rente zijn een gegeven voor een flink aantal jaren. 'Bij goed onderhoud gaat zo'n stal echt langer mee dan de afschrijving die we fiscaal rekenen', geeft Peeters aan, 17 tot 20 jaar is volgens hem goed haalbaar.

Geen muur, maar damwand

Van Dooren wijst erop dat vooral ook bij de materiaalkeuze besparingen zijn gerealiseerd. 'Een afscheiding van damwand is veel goedkoper dan een muur metselen.' Daarnaast bestaat de zijkant van de stal uit zeildoek, dat vraagt nog steeds minder uitgaven dan een gemetselde muur. Overigens ziet Van Dooren wel dat veehouders ook regelmatig windbreekgas of vogelgaas voor de open zijmuur spannen. 'Anders komen er wel erg veel vogels binnen en dat vormt toch een risico voor de diergezondheid.' Het dak van het LKB bestaat uit golfplaten. Zou dat nog goedkoper kunnen met bijvoorbeeld ook damwand? 'Dat maakt wel erg veel herrie als het regent', geeft de onderzoeker aan. 'Bovendien kun je ook een discussie krijgen over of het wel esthetisch is.' Voor een volgende stal zou Van Dooren zeker de keuze laten vallen op het tentdak of de foliestal. 'Dat scheelt de helft aan kosten voor de bovenbouw.' Bedrijfsadviseur Pascal Peeters van Abab Accountants noemt een investeringsbedrag van 3000 euro per koe voor het bouwen van de stal exclusief melkstal. 'Als je weet dat het melken van één koe 15.000 euro (8500 kg x 4,40 procent vet x 40 cent) meer aan quotumaankoop kost zijn de huisvestingskosten een vijfde van de kostprijs.' Hij weet dat een melkveehouder die in stalruimte moet uitbreiden of zelfs he-

Hij ziet de laagste huisvestingskosten op bedrijven die 'tot de nok toe vol zitten en waarbij de stal ouder is.' Bij melkveeouders die pas nieuw hebben gebouwd, tikt de huisvesting behoorlijk door in de kostprijs. 'Als boeren eenmaal aan het bouwen zijn, kijken ze niet op een spantje extra.' Ondanks dat de bouwkosten steeds lager worden door goedkopere technieken en materialen wordt er niet bezuinigd op koecomfort, signaleert de bedrijfsadviseur. 'Matrassen en een mestschuif bijvoorbeeld horen tot de standaard inrichting. Als de koeien jaarrond binnenstaan, mag je daar naar mijn idee ook niet op bezuinigen.' Overigens komt Peeters ook stallen tegen die niet optimaal zijn ingericht en waar toch een goede lage kostprijs gerealiseerd wordt. 'Het komt toch vooral op vakmanschap aan.'

Diep strooisel goedkoper

Kan de stalinrichting goedkoper door bijvoorbeeld een goedkope melkstal zonder

melkmeters en automatische afname, zoals op het LKB? 'Bij ons is de melkstal geen prestigeobject', geeft Van Dooren aan. Ook krachtvoerboxen ontbreken. 'Dat bespaart ook weer op vierkante meters.' Dit zijn echter kosten die niet ondergebracht zijn onder het kopje huisvestingskosten, maar onder kosten voor machines en installaties. Geen luxe inrichting betekent wellicht een besparing, maar er is natuurlijk ook zoets als gemak. Zo is het maken van diepstrooiselboxen in de stal het goedkoopst. Matten, waterbedden of andere boxbedekking zijn duurder. 'Maar ook arbeidsvriendelijker', zegt Van Dooren. 'Het kost meer tijd om de diepstrooiselbox schoon te houden.' Hij noemt nog een aantal andere opties om de bouwkosten te drukken: maak gebruik van prefabelementen of galvaniseer de spanten en boxafscheidings niet, maar ook hierbij de opmerking: 'Het vraagt meer onderhoud.' Daarnaast staat het zelfsluitende voerhek ter discussie als het over kostprijs gaat. Moeten alle voerhekken zelfsluitend zijn of kun je toe met buizen, tenminste voor een gedeelte van de stal? Op het LKB is een tussenweg bewandeld, een diagonaal voerhek. Bij bouwen is bekend dat ook een groot deel van de investering onder de grond zit. Het vervangen van kelders door een dichte vloer en een buitenopslag voor de mest is volgens Van Dooren vanaf zo'n honderd koeien interessant. 'Daar ligt ongeveer het omslagpunt. Voor het LKB was het goedkoper geweest een mestkelder te bouwen.'

Minimaal bouwen

Vergeleken met de prijs van grond en quotum zijn de kosten voor huisvesting gering

Accountantsadvies

Grond aankopen niet meer zo interessant

Naast huisvesting drukken juist de grondkosten (rentekosten) behoorlijk door in de kostprijs. De animo van veehouders om grond aan te kopen is niet meer zo groot. 'Voer aankopen en mest afvoeren is goedkoper', denkt Pascal Peeters, bedrijfsadviseur bij Abab Accountants. 'Grond is nog steeds duur, vooral als je honderd procent van de aankoop moet financieren.' Grond werd lange tijd als goede investering gezien omdat de prijzen stijgende waren. Nu deze waardevermindering er niet meer is, neemt de rol als onderpand ook af. Overigens signaleert Peeters dat er genoeg grond en voer op melkveebedrijven is. 'Bij meer aankoop van grond moet je kuilplaten bijleggen of de ambitie hebben om akkerbouwer te worden. Veehouders focussen zich juist meer op het stalwerk.'

Tabel 1 – Huisvestingskosten (in centen per kilo melk) met variabelen per onderdeel

	lagekostenbedrijf	laag	hoog
grond en gebouwen	7,4	3	12
grond	4,2	1	6
onderhoud gebouwen	0,3	0,3	1
overige	2,9	2,5	3,5
algemene kosten	2,2	2	3
energie	0,3	0,3	0,7
water	0,5	0,1	0,8

Veehouder Wim Zijlmans, Waspik

'Stal terugverdienen door lagere koeienkosten'

Renoveren of nieuw bouwen? Wim Zijlmans uit Waspik stond twee jaar geleden voor de keuze. Het werd de duurste optie. 'Zo konden we ook de wens voor een automatisch melksysteem verwezenlijken. We streven toch naar meer flexibiliteit en een aanvaardbaar sociaal leven.' Daarnaast is er ruimte voor uitbreiding. De oude stal kon 65 melkkoeien huisvesten. De nieuwe stal bevat 110 boxen, 85 voor de melkkoeien en 25 voor groter jongvee. De kosten? In totaal 480.000 euro, 300.000 euro voor de stal, 60.000 euro voor de inrichting en

120.000 euro voor de melkrobot. Dat de huisvestingskosten de komende vijf jaar op een hoger niveau liggen, realiseert de veehouder zich. 'Die kosten schieten inderdaad omhoog, vooral omdat onze oude stal 25 jaar oud was en afgeschreven.' Zijlmans gaat er wel van uit dat hij met de nieuwe huisvesting optimaler kan boeren: een hoge productie met gezonde koeien. 'Ik hoop op betere kengetallen, een teruglopende tussenkalftijd, winnen aan klauwgezondheid, lagere gezondheidskosten en uiteindelijk koeien die langer meegaan. Dat zal allemaal niet met centen tegelijk gaan, maar het levert toch weer winst.' Naast een lagere kostprijs wil Zijlmans ook comfortabel werken. 'Mijn kinderen zijn vier, zes en zeven jaar oud. Het duurt nog minstens tien jaar voordat ze mee gaan werken. Ik wil de komende jaren groeien naar 800.000 kilo melk en die gemakkelijk bij elkaar draaien.'

Goedkope jongveeopfok

Veehouders die hun stal volgezet hebben met melkkoeien, moeten zorgen voor nieuwe huisvesting voor jongvee. Het LKB heeft de dieren jarenlang ondergebracht in een tentstal met een aangestampte kleivloer. 'Na vijf jaar moesten we grondmonsters nemen. De bodem was niet vervuild', licht Van Dooren toe. De stal was echter moeilijk machinaal uit te mesten en het was lastig leeftijdsgroepen te maken. Sinds twee jaar staat er een 'variant loods' in Lelystad waar de trekker met voorlader wel in past. Een soort 'romneyloods', legt Van Dooren uit. 'De kopgevels daarbij zijn open. Aan de noordkant is er een stro-opslag, terwijl de zuidkant open is en half voorzien van netten. Goedkoper kan het niet.'

Alice Booij